

KS. DR WOJCIECH GUZEWICZ
WSD Etłk

**CHRISTIAN FELDMANN,
ALFRED DELP. LEBEN GEGEN DEN STROM,
WYDAWNICTWO HERDER, FREIBURG–BASEL–WIEN 2005,
ss. 128.**

Trudno zapomnieć o osobach, które wpisały się nie tylko w historię poszczególnych ludzi, ale całych społeczeństw i narodów. Pamięć o nich jest tym żywsza, im bogatsze było ich oddane Kościołowi i ludziom życie. Do grona takich osób należał niewątpliwie Alfred Delp, niemiecki jezuita, przeciwnik polityki Hitlera i rozpętania II wojny światowej, zamordowany przez nazistów 2 lutego 1945 r. W sześćdziesiątą rocznicę jego śmierci ukazała się książka pióra niemieckiego teologa i socjologa – Christiana Feldmana, obrazująca życie, myśl i dokonania tego wielkiego kapłana.

Książka składa się z 7 części (rozdziałów). Pierwsza, nosząca tytuł „Entschluss” (decyzja), ukazuje dziecięce i młodzieńcze lata A. Delpa – do momentu, kiedy przybył on do Feldkirchen, by kształcić się na kapłana (1931 r.). Ten okres jego życia przedstawiony został w kontekście wyborów: najpierw wiary (zostać ewangelikiem, tak jak ojciec, czy przyjąć wyznanie matki – katolicyzm), stosunku do Hitlerjungen (wszyscy jego najbliżsi koledzy wstąpili do tej organizacji młodzieżowej) i wreszcie obrania drogi kapłańskiej. Wpływ na podjęcie tej ostatniej decyzji miał niewątpliwie Karl Rahner, z którym A. Delp przyjaźnił się od lat młodzieńczych.

Następny rozdział książki poświęcony został spotkaniom i rozmowom, jakie bohater książki przeprowadzał ze swoimi znajomymi, zwolennikami narodowego socjalizmu, w latach 1931-1937, tj. w okresie swego pobytu w seminarium duchownym. Przedmiotem tych dysput były głównie sprawy Kościoła katolickiego w Niemczech po 1933 r., stosunku tegoż Kościoła do narodowego socjalizmu oraz relacji władz nazistowskich do duchowieństwa katolickiego.

Trzecia część książki, pt. „Konfrontation” (konfrontacja), różni się zasadniczo od reszty rozdziałów. Autor zajmuje się w niej bowiem ukazaniem Czytelnikowi myśli i dokonań A. Delpa na polu naukowym. Cenne wydaje się tu zwłaszcza skonfrontowanie światopoglądu A. Delpa z ideologią i światopoglądem nazistów.

W dalszej części książki, zatytułowanej „Konspiration” (konspiracja), Autor przedstawia związek A. Delpa z grupą Kraissauer Kreis i z Helmutem von Moltke. Czytelnik odnajdzie tu wiele interesujących informacji na temat powstania Kraissauer Kreis, jej działalności, programu, składu itd. Autor próbuje odpowiedzieć tu także na pytanie, jaką rolę w tym środowisku odegrał A. Delp.

Rozdział piąty opisuje aresztowanie i proces A. Delpa. Te ostatnie chwile bohatera książki przedstawione zostały w kontekście jego całego 37-letniego życia. Szczególny nacisk Autor kładzie na słowa wypowiedziane podczas procesu. Stanowią one – zdaniem Christiana Feldmana – kwintesencję poglądów i przekonań tego młodego jezuitę.

W przedostatnim rozdziale Autor zajmuje się podsumowaniem życia i działalności A. Delpa. Odpowiada między innymi na pytania, kim był A. Delp, na czym polegała jego charyzma, jak reagował na rządy nazistów, co pozostawił po sobie itd. Autor pokusił się tu także o nakreślenie jego cech charakteru oraz sylwetki duchowej. Książkę kończy rozdział 7, w którym zebrano i przedstawiono 10 najważniejszych tekstów A. Delpa.

Reasumując należy stwierdzić, iż książka Christiana Feldmanna pt. „Alfred Delp. Leben gegen den Strom“ jest lekturą niezwykle pomocną w poznaniu życia i działalności tego niemieckiego męczennika z czasów II wojny światowej. Pozycją ta niewątpliwie zachęci Czytelników do przemyślenia i ponownego – być może – odkrycia zasad religijno-moralnych, jakimi kierował się w codzienności życia o. A. Delp. Dużą zaletą książki jest jej przejrzysty i zrozumiały język (niemiecki). Autorowi udało się w sposób przystępny przybliżyć myśl A. Delpa, co – jak się wydaje – nie było rzeczą łatwą ani prostą, tym bardziej, iż w tekstach tego kapłana pełno jest neologizmów i trudnych pojęć filozoficzno-teologicznych.

Czytając książkę F. Feldmana, odnosi się wrażenie, iż zabrakło w niej szerszego odniesienia do kontekstu historyczno-politycznego. Owszem, zawarte są w niej spektakularne czyny i cierpienia, które były udziałem o. A. Delpa, ale brakuje realistycznie naszkicowanego tła historycznego. Powoduje to między innymi wyciąganie nieprawdziwych wniosków, jak chociażby ten o opozycyjności Kościoła katolickiego w Niemczech po 1933 r. (s. 47,

56, 78). Warto bowiem pamiętać, iż o ile eksponowanie postaci, których opozycyjność wobec nazizmu jest niekwestionowana, stanowi naturalne świadectwo prawdy historycznej, to stosowanie w tym przypadku zasady *pars pro toto*, czyli wnioskowanie z postaw jednostkowych o zachowaniu społecznym prowadzi do nieporozumień. W przypadku poruszanej tematyki można na tej drodze dojść do pewnej mistyfikacji, polegającej nie na zamierzonym fałszerstwie, ale na dowodzeniu w oparciu o losy jednostek analogicznej postawy całego środowiska kościelnego czy katolickiego. Wartość książki wzrosłaby, gdyby Autor zamieścił w niej indeks nazw i miejscowości czy chociażby indeks rzeczowy. Pozwoliłoby to Czytelnikowi sprawniej odszukać interesujące go zagadnienia.